میرے سائیاں جیو

بھائی ویر سنگھ

میرے سائِیاں جِیوُ

بھائیُ وِیر سنگھ

میرے سائیاں جیؤ

میرے سائیاں جیو

بھائی ویر سنگھ

Bhai Vir Singh Sahitya Sadan
ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ

بھائی ویر سنگھ ساہتیہ سدن - نئی دہلی

اس پُستک نوں بھارت دی ساہتیہ اکیڈمی نے
سال ۱۹۵۳ء دی شرومنی رچنا دا درجہ دِندیاں
پنج ہزار روپے دا انعام دِتا سی ۔

لیکھک : پدم بھوشن ڈاکٹر بھائی وِیر سِنگھ
۵-۱۲-۱۸۷۲ء —— ۱۰-۶-۱۹۵۷ء

اُردو اکھراں وِچ پہلی وار ۱۰ر جون، ۱۹۹۰ء
لیکھک دی ۳۳ ویں برسی دے موقعہ تے

پبلشر : بھائی وِیر سِنگھ ساہتیہ سدن، بھائی وِیر سِنگھ مارگ - نئی دہلی ۱۱۰۰۰۱
پرنٹر : سُندر پرنٹرز، ۶۴۴ چوک باؤلی - پہاڑ گنج - نئی دہلی ۱۱۰۰۵۵

تتکرا

پیش لفظ ۷
پرارنبھ ۹
جیؤ آئیاں نوں! ۱۱
وِچھیا رہو ۱۱
صدقے تیری جادوگری دے ۱۲
لگ گئی سی بالی عمرے ۱۳
وڈ مُلّی دات ۱۵
وانس دی ٹوری ۱۷
رس، رسیا، رسال ۱۸
مِل ویلا اُو ۱۹
جاندا آپ ہاں اوہناں دے دوار ۲۰
حضوری ۲۲
سائیاں جی دی سیانْ ۲۳
نِکی گود وِچ ۲۴
مِلسوَ ہاں مِلسوَ ضرور ۲۵
بولن دا نہیں تان ۲۶
سائیاں دا دیش ۲۷
شاباش! ۲۸
اندرلے نیَن ۲۹
تولا ۳۰
اِکلّ ۳۰
تڑُ دی سنجھ سویر ۳۱
بہار ۳۲
رِچھن ۳۳
جاگی جاں ایس نیندوں ۳۴
میرا سنّدیش ۳۵
سیَنت ۳۶
پریت دا اُگھاڑ ۳۷
میری مُشکل ۳۸
تونہوں بوٹی اے لائی سی ۳۸
ہنس پھیری ۳۹
کیتھّے ہو؟ ۴۱
ایسیاں راتاں ۴۱
دُکھ اندوہ گئے سبھ بُھل ۴۲
رُک جائے کال چال ۴۳
رِبنسن ہار دا پریم ۴۳
لڑ لگیّ ۴۴
اِلِک نیَن ۴۵
دُور کِو ہوئے دُوری؟ ۴۵
مشوبرا دخزاں وِچ) ۴۶

مشوبرے دی سیال ۔ دُھپّ ۴۶
ہتھ کاروّل ، رسنا اُچار وّل ۴۷
تیرے چوجاں دی چال ۵۲
چِھڈّی ۵۳
دِل وٹاندرا ۵۴
میرے چھپّے لگ رہے ہن ۵۵
کیرھو پہاڑ ۵۶
سائیاں دی ساری ۵۷
جھانولا ۵۷
دِل سدّھر ۵۸
پیاد طرباں ۵۹
چان اچکیّاں ۵۹
مُڑ مُڑ پھیرے پاندی آں ۶۰
برہوں لیکھ ۶۱
تیرا آشیانہ ۶۲
ٹُر جاؤ نہ ۶۳
اوجھل ڈاچی ۶۴
نہ چھپیا کر ۶۴
ترڑپھن ۶۵
اصلیت ۶۸
اداس ۶۸
بِھتّن پتھّر ۶۹
ہیرا کنی ۷۰
بُجھّو اسے کَون ؟ ۷۱
ان سِگنینک سنگیت ۷۱
اچن چیتی دا جھلکا ۷۲
کوکن بیر ۷۲
سُندرتا تُوں سُندر وِچ ۷۴
سُکھ سَینت ۷۵
دھارا دِل ٹکے والی ۷۶
پھیرا پا جان دی پربھا ۷۷
نام پیالہ ۸۳

اِک اونکار ست گور پرساد

پرارنبھ

میرے گیت !
میرے گیت ، میرے سائیاں !
تُساں لئی گائے گئے گیت ، کِتھے چلے جاندے ہَن ؟
چُپ چُپاتے ٹُر گئے ، ہائے کیوں ؟
میری دِل-وِینا دا ٹھاٹھ چُپ ہو گیا، کیوں ؟
مِٹھی مِٹھی تھرّاٹ، پیاری پیاری کمبنی
تاراں ، طرباں دی ، کیوں کھلو گئی اے ؟
ہُن مَیں ، سائیاں میرے ! کی بھیٹا کراں آپ نُوں ؟
ہُن کِس نُوں گھلّاں جو تُساں دے سنگیتک شرون-منڈل
وِچ جا کے اپنی بال-چوجی نرتکاری کرے ؟

میرے گیت-
میرے سائیاں جی دے گیت سوہلے !
ہاں ،
پرت آؤ ، پرت آؤ سوہنیو !
کسّ دیؤ آ کے میری دِل-وِنیا دِیاں تاراں طرباں ۔
کرو پھر نرتکاری کمبیاں اُتے ،
چھیڑ دیؤ سُراں دِل-پنچھ
تے نغمے دِل چیر ،
وِنھ دیؤ پھیر تھرّاٹاں نال میرا من ،

اُٹھن ترنگاں ساگروں آئی پَون وانگوں،
چھِڑ پئے میرا چُپ گلا، بولدی بُلبُل وانگوں،
ہاں، بال۔ گلے دِیاں تِھبکدیاں تِھبکدیاں
تاناں رِیریاں پُہنچ پَین
تُساں — میرے سائیاں جیؤ — دی
حضوری وِچ۔

اِک اونکار ست گُور پرساد

میرے سائیاں جیئو!

جیُو آئیاں نُوں!

لُکے رہے ہو بدلاں اوہلے
دِن کِنیاں تُوں سُوہنے سُور!
سِکدی وِچ اُڈیکاں، ترساں،
کِویں مِلے مُڑ تیرا نُور۔
آپے اَج اُدے ہو آئے،
جی آئیاں نُوں، جم جم آؤ!
درشن تیرے چاؤ چڑھ رِہا،
دھرتِ اکاش نُور بھرپُور۔

وِچھیا رہو

وِچھ جا وانگ ڈُلیچے دھرتے
وِچھیا رہو، من! وِچھیا رہو۔
زور نہ کوئی، ہٹھ نہ رتّی،
آپا بھیٹا دھر کے بہو۔
دھرتی جویں وِچھی دھر آشا
مہراں- مینہ اُڈیکاں وِچ،
مہراں- مینہ وساون والا
ترُٹھسی آپے تیرا شہو۔

صدقے تیری جادُوگری دے

میرے اندر، دُھر اندر، دُھر اندر دے
کِسے اَوہلے لُکے میرے پریتم!

ہاں،
ٹُنّبنے او اپنیاں سنگیتک ٹُمباں نال،
جگا دینے او طرباں تاراں

اندر لے دِیاں،
گاوَندیاں ہن اوہ گیت
– تُساں جی دے بِرہے، تُساں جی دے مِلن دے ترانے۔
جو کردے ہن جادُوگری میرے ہی آتّے۔
میری ہیں بِر بِر تکدی
رِہ جانی اے کمبدی تے تھرّاندی۔

نیند، ہاں کھسّ لجاندے ہو میری نیند۔
جاگ، ہاں لرزدی ہے میری جاگ،
جِویں لرزدی اے تِلّے دی تار
سُندری دے پلّے نال پلمدی۔

آہ پریتم!
دِسّن دے اَوہلے لُکے پریتم!
کول کول پر دُور دُور،
دُور دُور پر کول کول،
صدقے تیری جادوگری دے۔

رسنا ! چپ !
ہاں ، کمبدی تھرکدی رسنا چپ۔
سکھیئے !
ایتھے بولن دی نہیں جا۔

لگّ گئی سی بالی عُمرے

بالی ساں میں اجے اِک بالی کھیلدی ،
کھیلدی ساں گُڈیاں پٹولے بالی میں۔
سیہاں وِچ پاندی ساں مَیں کھینُوآں دے تھال
تے گاندی ساں مَیں گیت اپنے ویراں دے نال۔
بالی سی ورِیس میری اجے انجان۔

سُتّی پئی گھوک ساں مَیں بچپنے دی نیند ،
کول سی نہ کوئی میرے دائی ، مائی ، باپ۔
پا رِہا سی چاندنی اوہ چند عرش توں ،
تارے سُٹ رہے سن مِٹھّی مِٹھّی لو۔
مِٹھّی مِٹھّی لو — میرے چہرے اُتے لو۔
آئے تُسیں چھوپلے تے ہور چھوپلے
چُم لیا متھّا وِچ چاندنی چمکّ ،
دِتّیؤنے چھاپ پائے چِیچی اُنگلی ،
پھیر کنّاں وّل جھکے ، آکھیو نے کجھ۔
سُتّی پئی مَیں خبرے وِچوں جاگدی ،
چلے گئے چھوپلے تے ہور چھوپلے۔

جاگی ، پھیر جاگی مَیں ساں بالی ، نیندرَوں ،

تکّاں ہور ہوئی ، مَیں ہاں ہور ہو گئی ،
ہاں ، اوپری ہو گئی ساں ، مَیں اپنے آپ نُوں ۔
سوچاں پئی ، ”گئی ساں گواچی میں کِتے ؟
کہ آئی ہاں پرّت مَیں گواچی کِدّھروں ؟ “
سمجھے نہ پوے میرے بالِ بُڈّھ دے ۔
متھّے جھرناٹ میرے چھِڑے پل پلے
— سوہنی جھرناٹ اوہ سی کمبے لادنی ۔
’ہو گیا کی متھّے میرے ؟‘ سُرتِ نہ پوے ۔

چیچی پئی کمبے بھِترکاوے دِلے نوں ،
چھاپ مینوں پے گئی اے سُپن وِچ ہی ۔
تکّاں پھیر تھیوا ، وِچ حرف چمکدے
” سائیاں میرے سائیاں “ اے لِکھت اُکرّی ۔
کناں وِچ جھرن جھرن سدّ گونجدی ،
” سائیاں میرے سائیاں “ دا گیت ہو رہا ۔
لگ گئی للّ مَیں اجان بالی نوں
” سائیاں میرے ، سائیاں جی او ، سائیاں میرے او ! “

آئے ساؤ پھیر کِسے سُپن وِچ آپ ،
دے کے چمکارا اِک گئے چمکدے ،
” مَیں ساں مَیں “ آکھدے سنگیت رنگ وِچ ،
چالے پئے ، چلے گئے ، ٹھہرے نہ رتی کُو ۔
جاگی تاں اوہ للّ سیگی گئی ودھ ہور
” سائیاں سائیاں “ آکھدی ” آجاؤ میرے کول “
” کول کول ، پاسو پاس ، اُرے ، نال نال ،
” آجاؤ جی سائیاں ! ہاں آجاؤ ضرور ۔
” اپنے ہوٹھیں چُمیا آ تکو تھرکدا

” متھّا میرا ٹکوّ، نال پیچی کمبدی ۔
” ہاں، پائی چھاپ آپدی سُنے او کمبدی؛
” منگدی اے چھوہ تیرے چرن کمل دی،
” لوچدی دِیدار تیرے نُوری رُوپ دا “

وڈ مُلّی دات

کِسے دسّیا :
آئے نے تیرے راجن اَجّ ،
گئے نے مندر ۔
مگرے کیتی ئیں دھائی ۔
اَجّے پوہتی ساں اڈّے
کہ کنّی پے گئی جُھنکار
گھنگرو جُھنکار رتھ ۔ گھوڑیاں دے گلے دی ۔
ٹک بنھ کے کھلی میں راہ دے اُتّے؛
درشن مِلن گے، ہون گے دِیدار ۔
تکدے ہون گے سائیاں جی رتھ توں باہر
نظراں سوّلیاں دے نال ۔ اِک وار ۔

رتھ آگیا سوچن دے نال،
دِتّس پئے سوہنے دِیدار :
” سائیاں جیو ! “
ہاں دِتّس پئے دِیدار ۔
” سائیاں جیو ! “

پرے گئے رتھ نُوں اُڈندے
ہوا نال گلّاں کرن والے گھوڑے
پلو پلی وِچکار۔
ہاں، پے گئیاں لِیہاں سڑک دی دُھوڑی وِچکار۔
سو دُھوڑی وِچ لِیہاں دے پاس
مَیں پبّاں دے بھار
ہاں، پبّاں دے بھار
بہہ کے
چائیَ دُھوڑی سجّے ہتھّ نال
لائیَ متھّے تے، ہاں،
چڑھائیَ متھّے تے سوہنی روال۔
آکھاں: مناں! کر وِیچار
اہیہ بھی ہئیَ دات۔
بھر بھر آؤندے سن نَین،
دُھوڑی متھّے نُوں چمّڑے؛
کردی رسنا پُکار:
اے وڈ مُلوِّیں دات۔
ہاں، ہئیَ کرامات
مِلنی دُھوڑی دی دات
نال درشن دی جھات؛
اے وڈ مُلوِّیں دات،
اے وڈ مُلوِّیں دات۔

وانس دی ٹوری

جدوں گاندی ہاں سائیاں ! تیں گیت
تدوں وسنی آں وِچ حضوری ،
غائب ہو جئے جدوں حضوری
تدوں آندی اے بندی نوں سوجھ :-
تُسیں ، ہاں تُسیں ساڈ گاویاں گیت ،
میں ساں وانس دی ٹوری ، بے جان ،
بھری ہوئی ساں چھیکاں دے نال۔
تُسیں بھردے ہو گیتاں دے نال ،
میں وانس دی ٹوری نوں آپ
پلکیں کر دے ہو آ کے نہال۔

رس، رسیا، رسال

وِین کارنوں وِینا پئی آکھے :۔
تیرے گیتاں نوں چاڑھاں میں رنگن،
وِین کارنے پرے چا رکھی
دِتی نال غِلاف لپیٹ،
تدوں آگئی وِینا نوں ہوش :۔
میں ساں لکڑی، تندی تے تار،
جند، ہینی سی مینڈڑی دیہہ۔
ایہہ تاں سائیاں دا جادو امیٹ
بھر دیندا سی نال سنگیت،
رگ و ریشہ میرا تار تار،
تدوں بولدی ساں پیار پیار؛
پھیر سائیاں سی گاندا میں نال،
موہِت ہوندا سی سُن دا سنگیت،
ہاں، گاندا وجاندا سی آپ،
پھیر جھومدا سی آپے آپ،
رس لیندا سی آپ رسال۔

واہ وا چوج تیرے، میرے سائیاں!
تیرے گیتاں دِیاں تینوں ودھائیاں،
تونہوں گیت سنگیت تے سواد،
رس، رسیا تے آپ رسال۔

مِل ویلا اُو

ندی کِنارے کُوک پُکاراں ،
اُمَلّ اُمَلّ بانہہ اُلاراں ،
’سائیاں‘، ’سائیاں‘ ہکلاں ماراں ،
تُوں ساجن البیلا تُوں !

’تر کے آواں ، زور نہ باہیں‘
شُو کے ندی کانگ بھر آہی‘
’تَر کے آواں ، راہ نہ کائی‘
ساجن سُکھا شوہیلا تُوں !

تُلہا میرا بہُت پُرانا ،
گھس گھس ہویا ادّھورانا ،
چپّے پاس نہ ، کوئی مُوہانا ،
چڑھ کے پہُنچ دُہیلا اُو !

بدّل وائی قہر ہوائی ،
اُڈن کھٹولے والے بھائی ،
دُھوم مچائی ، دئی دُہائی :
ـــ ’اے نہ اُڈّن ویلا اُو‘!

بے وسیاں حدّ ٹپّیاں سائیاں!
تانگھ مِلن دی دُون سوائیاں!
کُوک پُکاراں ، میرے سائیاں!
آ آپے کر میلہ تُوں!

تُوں سمرّتھ شکتیاں والا ،
جو چاہیں کر سکیں سُکھالا ،
پِھر تُوں مہراں ترساں والا ،
کر چھیتی ’مِل۔ ویلا‘ اُو !

چاہے ہیں البیلا تُوں!
پر
ساجن سکھا سُہیلا تُوں !
آ آپے کر میلا تُوں !
کر چھیتی 'مِل۔ ویلا' اُو۔

جاندا آپ ہاں اوہناں دے دوار

……

مَیں بکریاں چار دی،
دوپہراں دے سُورج توَں تھکّی،
چِنار دی چھالڑیں پتھّر رِشلاتے بیٹھی نوُں
میرے راجن ! تیرے سپاہی نے
تیرا حکم سُنایا :۔
'رات، ہاں ادّھی رات
آ محلیں، کھڑکا دروازہ
پاتشاہی محل دا۔
پچھواڑے پاسے دا دروازہ۔'
کھولے گا آپ آ راجہ
اپنے کِواڑ۔
ہاں ڈُلدیئے کھلدیئے !
بھاگیا اے راجہ نوُں،
تیرا لیراں لپیٹیا رُوپ۔

کمبدی تے اوودردی
کدے امنّا کردی

کدے ہاسی سمجھدی ،
مَیں ترُہی پئی ادّھی رات ۔
ترُ دی تے ٹھُہر دی ،
کدے ٹھُمکدی ، کدے تھِرکدی ،
آ پہُونچی ہاں تیرے دوار
راجہ جی ! کھولو کِواڑ !

میرے بھاگاں نے آندے نے میگھ
آ جُڑے نے وِچّ اکاش ،
چھا گیا نھیرا چُپھیر ،
آئی ٹھوکراں کھاندی مَیں ڈھیر
پھڑی آسا دا لڑ گھُٹ گھُٹ
آ پہنچی ہاں تیرے دوار ،
راجہ جی ! کھولو کِواڑ !

لہہ پیاں نی بونداں ہُن' ہائے ،
جھّل پئی اے پُرے دی پَون ،
میرے راجہ !
گڑھکدی اے بجلی اکاش
نال گجّدی اے بدّلاں دی لوچ
چُندھیاندی اے اکھّاں نوں لِشک
پر دِکھا جاندی اے بند کِواڑ
تیرے، راجہ جی ! بند کِواڑ
کھول اپنے بند کِواڑ !

کِتھے اُو بند کِواڑ ؟
مَیں تاں مر گئی ساں تیرے دوار
تیرے دیکھ کے بند کِواڑ ،

کھا کے مِیہاں دی ہائے بُچھاڑ۔

ایہہ تاں میری ہے اپنی چھّن۔
کُلّی ککّھاں دی کانیاں دی چھّن،
وِچ بیٹھے نے میرے مہاراج۔
راجہ جی راجہ مہاراج۔
کِنج گئے ہو آ میری ککّھاں دی چھّن؟
کِنج گئی ہاں آ دیکھ بند کِواڑ؟

لے کے جھولی دے مَیں وِچکار
کِیتے راجے نے بُل اُگھاڑ:۔
"جہڑے کردے نے مینوں پیار
"اوہ جاندے نے میرے دوار
"کِویں مِل جئے اوہناں دِیدار۔
"پر کردا مَیں جِنہاں نوں پیار،
"جاندا آپ ہاں اوہناں دے دوار؛
"دوار اوہناں دا میرا دوار"

حضُوری

سہیونی! شہو آپ نہ آیا،
پر اُس نے بَج گھلّ حضُوری
کر لیا حاضر سانوں آپ،
ملّو ملّی جورو جوری
کر لیا حاضر وِچ حضُوری۔

کولو کول تے نالو نال،
دُوری سٹّی دُور نِکال،
سائیاں جی دا تکّ کمال
دُوری سٹّی دُور نِکال۔

سائیاں جی دی سیان

اے کون ہن جو آکھدے ہن:
”تیرے سائیاں جی سیان نہیں ہُندے“؟
میرے سائیاں!
سیان لیندے ہن نیناں والے تینوں!
تیری ڈُہل ڈُہل پے رہی سُندرتا توں
جو نظاریاں توں نظراں تے پئی پیندی اے۔
سیان لیندے ہن کنّاں والے تینوں!
تیری سنگیتک شبد گُونج توں
جو ہو رہی ہے سارے۔
ہاں اُچھل کُدّ نچدیاں
سُگندھیاں سیان دے دیندیاں ہن
مغزاں والیاں نوں تیری، میرے سائیاں
پھیر تریہاں توں وکھرے
سیان لیندے ہن تینوں
تیری جھرن جھرن لاؤن والی چھوہ توں۔

تیریاں جھرن جھرن پے رہیاں

امرِت بوُنداں
جو پپیہے وت
کوُکدیاں دے مُونہہ آ پیندِیاں ہن
کِسے سوُانتی نچھتّرے،
دسدِیاں ہن تیری ہوند دا سواد
دوانی دسنا والیاں نوُں
پنجاں دے دِسیاں توُں دس۔ اُچیّاں نوُں۔
ہاں !
لکھا دینے ہو تُسِیں آپ :
— دائی پھُلاں سہرے کردے۔ اُنہاں دے
اپنے من منڈل دے پچھواڑ کھلوتے۔
کدے اگےّ ودھدے، پِچھےّ ہٹدے،
دلدے، وکھّ ہُندے، گھُٹ گھُٹ مِلدے،
مِل مِل جاندے،
ندی۔ساگر دے سنگم وانگوُں۔

نِکی گود وِچ

اج نوُر دے تڑکے

جدوں لے رہی سی سویر، انگڑائیاں
بلوہ پھُٹالے دی گود وِچ؛
اِک کھِڑے گلاُب دی کوُلی گود وِچ
تُسِیں کھیل رہے ساؤ میرے سائیاں !
رِنج، ہاں رِنج ! آ گئے ساؤ
اَوس نِکّی گود وِچ ؟
میرے اَیڈے وڈّے وِشال سائیاں !

مِلسو ہاں مِلسو ضرُور

"مَیں مِلیا ساں"
سے مِلے ساوَ، جی مِلے ساوَ،
ہاں مِلے سَو ضرُور،
مِل کے مِلن۔ تانگھ کر گئے۔ سَو
ہاں کر گئے سَو ترِکھّی دُون سوائی۔
"مِلساں"
ہاں کہہ گئے ساوَ 'مِلساں'
کنّیں گُونجدے ہن واک
دَہ گُناں ہو کے تیز۔
"مِلدا ساں"
ہاں سُپنیاں وِچ پاندے ہو پھیری،
جا گیا دُون سوایا فِراق
ہاں دُون سوایا فِراق۔
"مِلسو؟"
کہہ جو گئے سَو 'مِلساں'
سو مِلسو ضرُور۔
پر اے مہینے ساتے تے دِن
گھڑیاں پلاں ہو لکھّ ہزار
۔ وگدے پانی دی لہراں دے وانگ ۔
لنگھ لنگھ گئیاں ہن لکھّ ہزار۔
کُول کِنارے اِک بیٹھا اے بال
پیا گِن دا اے لنگھدے ترنگ،
نہ مُکدے، نہ مُکدی اے گِنتِ

پلاں فِراق ندی دِیاں لِکّھ
لنگھ لنگھ جاندیاں مُکدِیاں ناہیں۔
مِلسو مُکیّاں تے سائیّاں آکے
کہ مِلسو وِگدِیاں دے دِچکار؟
واک ستِ توہاڈے اقرار،
مہراں ستِ تے ستِ ہِن بول،
پر مَیں بالی بے صبری ہاں بالی
مَینوں چھیتی تے کاہلی دی باݨ۔
نہ کر سائیاں جیئو! ہُن دیر،
مِلسو ہاں مِلسو ضرُور۔
ایس آسرے ایس آدھار
لمّی ہو رہی اے جِند دی ڈور
سائیاں جِیئو!
مینڈی جِند دی ڈور۔

بولن دا نہیوں تان

میری یاد، ہَیں میری اَو یاد
میٹ دیندی اے وِتّھ، میں سائیاں!
پر جد پانا ایں آن گلوکڑی،
وِچ جپھّی دے لَینا ایں گھُٹّ،
مونہہ بند، ہو جانیاں بُٹّ،
دسّاں ہُندا اے کَون حوال؟
اڑیا چُپ وے سوہنیاں چُپ

ایتھے بولن دی نہیوں دے جا۔
'سمجھن'، 'سوچن'، تے 'بولن'، دی تاب
مُکّ جاندی اے آپنے آپ۔
ہاں، وے اڑیا!
جدوں لینا ایں جیبھّے وِچ گُھٹّ،
رہے بولن دا نہیوں تان،
رہندا بولن دا نہیوں تان۔

سائیاں دا دیش

اوے کِنگ وجاندیا جوگیا!
پیا گاناں ایں بِرہوں دے گیت،
پیا پھِریں توں باولیاں وانگ؟
کی پچھّا تیرا 'مَیں- پیا' دے دیش؟
جے پیا دا دیش تد دسّ سندیش،
کوئی پیا دی سدّ سُنا،
دسّ کِتنی اے دُور
میرے سائیاں دا دیش؟
جوگی- پچھّا سائیاں دا دیش
توں سُن مُٹیارے!
پچھّا سائیاں دا دیش؟
میرے سائیاں دا دیش۔
ٹُریا ویکھن ساں دُنیاں
میں تاں کرنے نوں سیر،

بُھل گیا ہاں راہ سَدیش،
دوُر پیارے دا دیش۔
کوئی لبھدّا ہاں راہ نِشان،
پھِردا دیش ، بدیش ، پردیش ،
پھِردا شہر، گراں تے گلیاں ،
پھِردا جنگل بیلے ہمیش۔
کِتوں لبھدّا نہیں ہے راہ
میرے سائیاں دا دیش ،
تیرے سائیاں دا دیش
نار ـ توُں پھر کِنگ وجا ،
میں تدگانی آں گیت ،
رل کے برہوں دے گیت۔
کلّ پیا آکھدا سی اِک سنت :
”اُس دے کنّ سنگیت“
ہاں ، سائیاں دے کنّ سنگیت۔
آہن گاوِیئے گیت ،
اُس دی مہما دے گیت ؛
اُس دے برہوں دے گیت

شاباش!

نہ سُر ، نہ تار ، نہ لَے
نہ گمک ، نہ مِٹھّی آواز ،
نال ساز دے مِلنے دی جاچ
نہیں آئی اے ، سائیاں ! ہُن تیک

پھیر گاونے سندڑا شَوق
نہیں مِٹدا ، کی کراں اُپاؤ؟
پھیر تینوں سُناون دا شَوق
ودھدا جاندا اے روز بروز۔
کیوں؟ سائیاں جی میرئیو! آپ
نہیں پاندے اَو جِھڑک، نہ وٹّ،
سَگوں سُن دے او لا کے دھیان،
جھُوم پیندے او اکھیاں میٹ،
کدے 'شاباش' دی دِھیمی اواز
پے جاندی اے میندڑے کنّ۔

اندر لے نَین

اکھّ۔
اِنسان دی اکھّ
نہیں سکدی سی تُساں نوُں دیکھ
میرے سائیاں!
چھا رِہا سی گھُپّ ہنیر
اِس دے عِلم تے عقل تے۔
سکے ہُن بھی تُساں نوُں نہ دیکھ
تِکھّے چانَنے رہی چُندھِیائے۔۔
ہاں، چانَنے عِلماں دے تیز۔
کر دیئو اِک نظر سوّلی
کھول دیئو سُوَ اندر لے نَین،
تینوُں لین جو پِسیان

وِچ چانن، ہنیر، چُندھیان،
تینوں، میرے سائیاں! سائیاں!
ہر جا، ہر رنگے، ہر سُو
کردا کھیلاں تے رہندا اسنگ
سوہنا سُندرتا دا سردار۔

تَولا

اَج آگیاں دوارے۔ تیرے ہی ہاں دوارے
بن کے قلنّدر، شاہا!
اِک خیر پادے پادے
اِس در کھڑے نوں، شاہا!
تَولا بھی پاس میرے
جس وِچ کہ خیر پَے سی؛
اے پر، نہیں نہیں ہے؛
ہا ہا! نہیں نہیں ہے۔

اِکلّ

سُنیو دے کنّ داتا!
کنّاں ہزار والے!
تیرے بِناں 'اِکلّ' نے۔ گھبرا لیا ہے مَینوں،
بھنّا ہاں در تے آیا۔ اِس تَوں چھُڈائے شاہا!

وِچ آپنے بِگانے ، وِچ بھیڑ کے بھڑّکے ،
وِچ جنگلاں کہ بیلے ، ندِیاں سُمند کنڈھے
اہیہ چھڈّدی نہ کھہڑا ، کھاندی ہے کالجے نوں۔
تیرے بِناں نہ کوئی۔ اس توں چھُڈا سکے ہے ،
دیدار دے کے اپنا۔ اس توں چھُڈا لے مینوں۔
سِر صدّقہ کِسے دا ۔ پیارے ہاں آپنے دا ،
پا خیر در کھلے نوں ،
تیرا ہی ہے ثنا خواں
تیرا ہی ہے ثنا خواں۔

ٹُردی سنجھ سویر

تِرکھی وگ رہی ہے پَون
وگ رہی دِن تے رات۔
کردی جاندی سنگیت
'سائیاں سائیاں' دی سدّ۔
سائیاں سائیاں دا ناد
مانو انہد ہے ناد۔
لگ لگ برِچھاں دے نال
گلے مِل مِل کے پھیر۔

ٹھہرے کِدھرے رتی نہ ،
ٹُردی جاندی اسے راہ ،
ٹُردی سنجھ سویر ؛
رُکدی اِس دی گتی نہ۔

بہار

"باغیں آگئی بہار"
"باغیں آگئی بہار"
سُنی بُوٹیاں اواز
کِھڑپئے دیکھن بہار
کِھڑپئے دیکھن بہار۔
اوتھوں بھر کے سُنگدھی
تُرپئی اگے بہار
آئی ساڈے ہے دوار،
آکھے : "کھولو کِواڑ"
پھیر پائی اُس ڈنڈ :
"ہُن نہیں پالا نہ ٹھنڈ
کھول دیئو کِواڑ"

آکھے :۔
سُنو بھَوریاں دی گُونج،
شہت مکھِیاں گُنجار۔
سُنو پنچھیاں دے گَون،
نالے بُلبُل دا گیت۔
سُنو گاوِیندے چھنّت
ہاں، وِچ راگ بسنت،
گھر گھر ہو رِہا اُماہ۔

رِوی لیائی سنّدیش
آئی دیکھ پیا دیش

سُنی کن سوہنے لا ؛
کہندی :-
سائیاں آئے گا دوار۔
بن ٹھن ہو جا تیار۔
ہن ہو جا تیار :
رکھیں نیناں اُگھاڑ
رکھیں کھوہلے کواڑ
پیا آئے گا دوار
پیا آئے گا دوار۔

چھِن

سکھیئے نی ! سُن کن لگائے :-
میرے جاگن تے سون وِچالے
اک چھِن ہے بڑی عجیب ،
'رس بوند' مُکا ہے رکھی
اِس چھِن دے مُنہ وِچال۔
جویں پھُلاں دے وِچ وِچال
بوند شہت دی ہندی ہے رکھی۔
اوس چھِن میں چھو ہندی ہاں دوار
سائیاں جیو دی شاید مُہاٹھ۔
اُو ہوش بے ہوشی دی کھِن
پکڑ سکیئے کویں نی بھین!
کر سکیئے اپنے ادِھین۔

جاگی جاں ایس نیندوں

بالی سی عمر میری
چلیّ ساں میں مدرسّے :
اِک نیند چھا گئی سی
اُس پھڑ کے جا بٹھایا۔
اِس نیند وِچ بھی پر مَیں
بے سُرت مَیں نہیں ساں
اُس حال چھا رِہا سی
'رس' چھا رہا اگمیّ۔
بے سمجھ کچھ نہ سمجھاں ،
رس لین کر لیا اُس
رس جو سی پار سمجھوں ،
اوہ چھا رِہا اگمیّ۔

جاگی جاں ایس نیندوں
جو نیند سی سُبھاگی
جِس وِچ سی رس اگمیّ
آیا سی توڑ پالاں ،
اکھّاں : ہے لبھنّا اے
کِتھوں سی رس اِہیہ آیا ؟
جِنہہ آپنے سوادیں
مَینوں سی لے لُبھایا ،
مَینوں سی لے لُبھایا !

میرا سنّدیش

اوے کالے کبوتر !
جیئو آیاں نوں وِیر !
آئے اَیں منزلاں کٹّ
تے دلکھّاں نوں چیر۔
لیائے اَیں کوئی سنّدیش
جو بنھاوے مَیں دِھیر؟
نِیلی گانی اے گل،
نہ چِٹھّی سنّدیش۔
اگےّ ہے ساں اُداس،
ہور ہوئیاں دِلگیر۔
ہاں، یں سمجھی ہاں ویر!
لیایا آیں نہ لین آیا آیں سنّدیش۔

مُڑیا جائیں توں وِیر
میرے پیا دے دیش،
لے جا میرا سنّدیش۔
چِٹھّی بنھ دیاں تیرے گل:
"اُچھل اُچھل کے نِیر
نَین بن گئے فوہارے
اُچھل اُچھل کے نِیر۔"

سَینت

شہو گل لگنے دا سُکھ جو
ساگر دی پُچھّ ہوا نوُں
تیرے گلے اوہ لگ لگ
گل لگنے دا سُکھ جو
سبھے سُنجھا دے گی۔ ۱
پُچھّ باغ دی لپٹ نوُں
شہو گل لگنے دا سُکھ کی ؛
تیرے مغز لپٹ کے
گل لگنے دا سُکھ جو
آپے سُنگھا دے گی۔ ۲
گوری نوُں پُچھّ ویکھیں
شہو گل لگنے دا سُکھ کی ؛
بُلاں توُں مُسکرا کے
نیناں توں دے مٹّکا
گل لگنے دا سُکھ جو
تینوُں جنا دے گی ۳
سائیں مِلن دا سُکھ جو
رنگ رتڑے نوُں پُچھیں ؛
اتھروُں کِرن دو نیناں ،
متّھے تے دمک آکے
سائیں مِلن دا سُکھ جو
سَینت لکھا دے گی۔ ۴

پریت دا اُگھاڑ

میرے سائیاں !
تیرے گیت گاویں
میں جاتا سنگیتک ہاں۔
تیرے چھنّت پڑھے
میں جاتا کوی ہاں۔
لاڈاں پیاراں نال واجاں ماریاں
میں جاتا ساؤ ہاں۔
برہے تے ہاوے اُچارے ،
میں جاتا عاشق ہاں۔
کدے کدے کوئی ٹھکّر پَے گیا
میں جاتا خبرے معشوق ہی نہ ہوواں۔
اَجّ ہاں اَجّ
سوجھی آئی کہ میں اندرے
'منگاں' ہی 'منگاں' ہن تے
تیں در تے بھیکھک ہاں۔
ہونا بھیکھک تے بننا پریارت ؛
ایہہ ہے میری پریت دا اُگھاڑ۔
بوہڑیں سائیاں ! میرے سائیاں۔

میری مُشکل

وِچھوڑے وِچ رونی ہاں تے کہنی ہاں: 'جیئو آؤ'۔
جے کھیچل آؤن دی سوچاں تا کہنی ہاں کہ 'نہ آؤ'۔
تدوں سوچاں کہ مَیں چلاّں، پَیے تھوہِن اَیڑاں کیکوّں؟
میری مُشکل دا ایِں سائیاں تُسِیں ہی کریئو سُلجھاؤ۔

تُوہوں بُوٹی اے لائی سی

'تیری اے یاد دی بُوٹی'،
تیری 'تکنی'، اُگائی سی۔
تیری اِک 'ندر' نے اِس وِچ
'ہر-جیون'، چھڑائی سی۔
تیرے اِک 'ناز دے غمزے'
سُگندھ اِس وِچ بُہائی سی۔
مُشک اِک پِھر مچی من وِچ
مگن سُرتی ہو آئی سی۔
بُھلاؤ جے تُسِیں سانُوں
کویں رہسن چمن ساڈے،
کھڑے تے مُشکدے سائیاں!
جِہنے اے مہک پائی سی۔
تُوں اِک کھن نہ بُھلا سانُوں،
نہ بُھلاّں مَیں تُساں تائِیں،

کہ بُوٹی اے مُشک والی
تُساں ہی آپ لائی سی۔
پھڑا وِینا میرے ہتھّیں،
تے بھردے تال مَیں پیریں،
چھڑے اے گیت "توں سائیاں"!
"توُھوں بُوٹی اے لائی سی"۔

ہنس پھیری

اکاش وِچ اُڈ دے ہنس نوُں ویکھ کے:
آجا او ترن والے
ٹھکے توُں ترُن والے
عرشاں دی تارِیاں ئے
اُڈّن توُں والیا وے! ۱
اُڈّن نہ جاچ مَینوُں،
ترُدی ہاں ڈگمگا کے،
ترنا نہ آئے مَینوُں
تارن ہے والیا وے! ۲
کوئی نہ جاچ آئی
سِکھّیا نہ کوئی سِکھّی
سبھناں گُناں توں خالی
سبھ گُنّن والیا وے! ۳
درشن ہی دے دے اپنا
ہے اُجلاں دے اُجّل

بَیٹھی اُڈیکدی ہاں
مہراں ہئے والیا وے! ۴
آکھن اے جوگی ہوجاں
'درشن مَیں مِل گئے سن
تئیں ہنس دے سُہاوے'
پھبناں ہئے والیا وے! ۵
نَیناں ہئے والیا وے!
نیَناں ترا ِسیاں تے
اِک نوُر نیِجھ پادے،
اُچ- نیِجھ والیا دے! ۶
ٹُک دَم ہیٹھاں آجا،
چھاں آپنی آ چھادے،
آجا اُڈ ندے سوَہنے!
کرماں ہئے والیا وے! ۷
ہیٹھاں سرودر وِچّ اُتر آئے ہنس لکھّاں۔
آپے ہی آ ِگیاں ایں،
آجا ذرا اُرے ہُن،
توُں مانسر تے ِٹھُم ٹھُم
ٹُھمکن ہئے والیا وے! ۸
دِل ساگروں دو موتی
اکھّاں نے لبھ آندے
دھر کے تلی ہاں بیٹھی
نظراں ہئے والیا وے! ۹
ان وِدّھ اے دو موتی
چُگ لے، اُرے اُرے آ،
اُجلّ سدا توُں موتی
چُگن ہئے والیا وے! ۱۰

کِتھّے ہو ؟

کِتھّے ہو ؟
کولے ہو،
کوُنڈے نہیں ؟
کوُنڈے ہو پر کنّیں سدّ سُنیڈی نہیں۔ ۱
کِتھّے ہو ؟
کولے ہو ،

دِسدے نہیں ؟
دِسدے ہو پر صُورت نینِ وسیَنڈی نہیں۔ ۲
کِتھّے ہو ؟
کولے ہو،
مِلدے نہیں ؟
مِلدے ہو پر تن نوُں دیہہ لپیٹندی نہیں۔ ۳
کِتھّے ہو ؟ میرے سوہنے سائیں !
کولے ہو میرے پیارے سائیں !
ہو کولے پر تڑپھ مِلن دی
سملیندیاں
سملیندی نہیں۔ ۴

ایِیاں راتاں

بُتّیاں دا چند،
چھٹکی ہوئی چاننی رات،
چوُنے پگّھ ردنس،

اُتے ہوواں مَیں ،
نَین ہون بند ،
مِٹھّی مِٹھّی رِوی۔
دِل ۔ کَمل تے تُسِیں ،
تُسِیں تُسِیں تُسِیں۔
اچنت اچنت ہوواں مَیں
دھیان جبھّی وِچ : تُسِیں تُسِیں تُسِیں۔
سائیاں جیو ، سائیاں جیو !
دیئو نا ایسیاں راتاں !

ڈُکھ اندوہ گئے سبھ بُھل

ڈُکھ تے ڈُکھ پَین سِر میرے
’جھکّھڑ اَوکھاں‘ پَیندے جُھل ،
’آساں‘ ’چاؤ‘ کھنبھ لا اُڈّن
من مندر دے دِیوے گُلّ۔
کِویں روشنی مُڑ آ چمکے
کِھڑ جاوے جیوں کِھڑیا پُھلّ۔
”سائیاں میرے‘ سائیاں میرے“
کِرن کوئی اک چانن تُلّ
گھلّ دیندے ہو، آ چمکاوے
شمع دِلے دِیاں ہوئیاں گُلّ ،
ایوں جاپے جیوں آ گئے آپُوں
ڈُکھّ اندوہ گئے سبھ بُھلّ ،
چِھڑ پئے راگ ، ترانے اندر ،
’سائیاں سائیاں ، پھڑکن بُلّ۔

رُک جائے کال چال

دُکھ سارے دُور ہوݨ
چِنّتا نہ پھٹّکے پاس،
سِدّھا ہویا ہووے من
تیری پیار کھَنیچ نال۔
رات ہووے آپنی
تے دِن نہ پرائے ہون،
ساہ سَوکھ نال چلّے
لوڑ نہ ہلاوے، لال!
”سائیاں جیوَ! سائِیاں جیو!“
لگی ہووے لّل پیاری،
بن کے سنگِیت ترُے
مانو کِسے سُر تال۔
جیھّی دھیان والی وِچ
تُسِیں ہوؤ بیٹھے، لال!
رُک جائے کال - چال،
مِلے دان، شرن پال!

بِنسن ہار دا پریم

سائیاں جیوَ!
جِس جِس شے تے نظر جمائیے،

جِس پیار من لائیے،
تینھوں بِن جو ہور سُنہیاں
موہے جِن پر جائیے
افسوساں ارماناں اُتے
اپنی ٹیک ٹِکاہیئے۔
بِنسن ہار ہوئے جو سبھّے،
جد بِنسن، دُکھ پاہیئے۔

لڑ لگّی

منگاں میرِیاں اجے نہ مُکیاں،
'مَیں مَیں'، میری اجے نہ مُکّی،
'میری میری' پھِردی مگرے،
منگی گئی نال پَے تیرے۔
نام تیرے دے لڑ لگ گئیاں۔
سائیاں سائیاں کُوک پُکاراں
'تیری'، 'تیری' دئیاں دوہائیاں
'آمِل'، 'آمِل' لِلّاں دیواں؛
وار وار اے دئیاں دوہائیاں:
تکّ نہ سائیاں میرِیاں کمِیّاں۔
اِمت وڈائیاں اپنیاں خاطر،
چاہو کِسے پیارے صدقے،
کر دے مہر مہر دے مالک!
ساگر وانگ ویکھ وڈِ آئیاں
تُوں اپنیاں تُوں اپنِیاں سائیاں۔

اٹِک نین

تڑپ تڑپ کے رات گزُاری،
وِچّ اُڈِیکاں سِک سِک۔
'سائیاں سائیاں، کوُکاں دیندیاں
گِن گِن پَل پَل اِک اِک۔
بھور بھئی تُسیں آ گئے سچ، پر
بھاگ بندی دے نیارے،

رہے اٹِک جو نین رات بھر
ٹِک گئے تکدے ٹکّ ٹکّ۔

دوُر کِو ہوئے دوُری؟

جَدوں پریتم سی دوُر
آکھاں آجاؤ حضوُر،
جَدوں آگیا حضوُر
تدوں رہنیاں دوُر۔
اوے رِملیا رِمل دُوڑا !
کوئیَ دسّ اُپاؤ،
دوُر کِو ہوئے دوُری،
کِیکوُں رہاں میں حضوُر؟

مشوبرا (خزاں وِچ)

اوے وِیر مشوبرا ! دسّ۔
تُوں اوہو جو پِھلیں سَیں پھلیا؟
کِھڑی ہوئی سی جِہدی گُلزار،
گھاہ جِس دے سن سبزہ زار،
پَے گیا اے پِیلا او گھاہ
ہو رہا ہے کھرا اُداس!
تیرے پُھلّاں نے کھادھی کُملائے،
سِر سِٹ کے کھڑے اُداس
جاون سُکدے تے پتّے کِرن!
بچیوَں وِچھُڑّی ماواں دے وانگ
پھلدار ہن پھلاں توَں ہین
دِسدّے پئے جیوُں وِچ وِلاپ!
نال پتّے بھی رنگ وٹائے
ڈِگدے ہوا دے جھوکیاں نال!

مشوبرے دی سیال۔ دُھپّ

وگّ رہی اے مِٹھڑّی پَون
آوے برفاں نوُں پا گلوکڑّی۔
ٹھنڈی ٹھار تے لاوندی ٹھنڈ
وگدی چُپّ، نہ پاوندی ڈنڈ۔

'دُھپّ'، پالے نوں ماردی پھنگ
سُورج لوک توں بھجّدی آئے،
پالے ٹھریاں نوں نے وِچ گود
دیندی ماؤں وانگوں پیار۔ نِگھ۔
وِہل جِہل تے کُھلّ ہے کُھلّ
جو عرشاں توں رہی ہے ڈُہلّ۔
ہے اِکانت اِکانت ایکانتِ۔
سائیاں، جیئو دا ہے پربھاؤ
بھرپا مہک وانگوں وِچ چاؤ؛
شانتِ شانتِ ہے سوہنا ایہہ چاؤ
نَین مِٹّن تے اندر نوں اندر
رُخ آپے دا آپے وِچ جائے،
سائیاں میرے دا ہے جو دیش
جاندا ہووندا اساں پردیش۔

ہتھ کاروں، رسنا اُچاروں

اِک آواز آ رہی ہے:۔
ٹھٹّ ٹھُرڑ ٹھُرڑ
ٹھٹّ ٹھُرڑ ٹھُرڑ،

تُہیں، تُہیں، تُہیں، تُہیں،
ٹھٹّ ٹھُرڑ ٹھُرڑ
ٹھٹّ ٹھُرڑ ٹھُرڑ

ٹھٹّ توُہیں ٹھڑڑ
ٹھٹّ توُہیں ٹھڑڑ۔

سُن کے سکھی پرتی اِک سکھی آکھدی ہے :۔
ایہہ کی ہے کھڑڑ کھڑڑ
نالے توُہیں تے نالے ٹھڑڑ ٹھڑڑ؟
سکھی دا اُتر پہلی سکھی پرتی :۔
دُنیا وِچ اُلٹ پُلٹ ہی
پئے چنبڑ چنبڑ رگڑ دے ہن۔
پہلی سکھی :۔
پر چلّ سکھی وِہلے وِہلے
چلّ تکیئے
اے ان مِلوِیاں مِلوِیاں۔
دوجی سکھی :۔
بھاویں تھوڑی جہی لگّے دوُر،
چلّ پوَ جے چلن منظوُر۔
دونویں ترپیاں، آواز دے کول پہنچ کے، پہلی سکھی :۔
بیبیوَ رانیوَ!
سوہنیوَ سوانیوَ!
کیہہ کرنیاں او؟ تے
کیہہ گاوَنیاں او؟
ہتھوڑی نال اِک پتھّر توڑ رہی توڑن ہار :۔
پٹیاں توڑنیاں ہاں پتھّر وٹے
نکّے ہون ہتھوڑی دی سٹّے۔
دوجی سکھی (کاہلی نال) :۔
کیہہ کہنیاں پٹیاں او موُنہوں
اِیوں جاپے جیوں کہنیاں او ”توُنہوں“!

ڈوُجی پتھّر توڑنی :۔

ہاں، گاہنیاں پئیاں ہاں "توُنہوں"۔
"توُنہوں توُنہوں" تے "توُنہوں ہی توُنہوں"۔

پہلی سکھی :۔

کِس نوُں کہندِیاں پئیاں او توُنہوں ؟

اک پتھّر توڑنی :۔

جھڑا کیا بیٹھے ساڈے اندر،
بیٹھا سُندے جو ساڈا اے رگیت۔
توُہانوُں لگدی ہو اُو ساڈی ڈنڈ،
سانوُں پیندی اے گا گا کے ٹھنڈھ۔
خوش ہُندا ہے سُن کے او سائیں۔
کردا ساڈِیاں ردّ بلائِیں۔

پھیر چِھڑ پئی آواز :۔

ٹھکّ ٹھڑڑ ٹھکّ ٹھڑڑ
ٹھکّ ٹھڑڑ ٹھکّ ٹھڑڑ
"ہئے توُ ہئے توُ ہوون ہار"

پہلی سکھی :۔

ذرا ٹھہر جاؤ، میری بھین !
سانوُں دسّیو ہور اِک گلّ :
کا ہنوُں کردِیاں او دو کمّ۔
تھکّ جاندِیاں ہوسو ضروُر۔

اِک سیانی پتھّر توڑنی :۔

پتھّر توڑیئے مِلے مجوُری،
رات کھانیاں کٹّ کے چوُری،
لہہ جائے اِس دہہ دی تھکان۔
دوُجی چڑھے جو دِل نوُں اکان
نالو نال اِس 'توُہیں' دے زور

لہندی رہندی ، نہ چڑھے ہے ہور۔
ڈُوجی سکھی :۔
ہو رہی دو کمّاں دی سانٹ ؛
کویں لگ گئی ہے نے چاٹ ؟
سیانی پتھّر توڑنی :۔
کوئی آیا سی پھردا ملنگ ،
محنت دیکھ کے ہویا اُداس ،
آکھے : سنُونی کڑیو مَیں گلّ ،
’دیہہ تھکّی تے سکھّنا دِلّ۔
’دیہہ بھروگیاں روٹی دے نال
’دِل سکھّنا بھروگیاں کنج ؟
’دساں نہواں دی کِرتوں بلہار ،
’واہ واکردیاں ہو پٹیّاں کار۔
’پیٹ بھرے گی سوہنی اے سٹّ
’بھکھّے رہن گے سکھنّے دِلّ
’لاؤ اوس لئی بی کوئی ٹلّ۔ ،
پھر بہہ گیا اساں وِچکار
پتھّر توڑن دی لگ پیا کار۔
نالے گاوندا سوہنی او سدّ:
”ہے تُو ہے تُو ہوون ہار“
”ہے تُوہے تُو ہوون ہار“*
تُوہُوں تُوہُوں تُوہُوں تُوہُوں
تُوہیں تُوہیں میَں بلہار۔
پتھّر توڑے تے گاوُدا نال
چہرہ کِھڑیا تے اکھیاں شوخ۔
رنگ رتّیاں اکھّاں دا سواد

---

* تلنگ محلہ ۵

سانُوں اجے تکاں ہے وے یاد۔
اِک سکھی :-
بھلا کُٹڈیاں جاؤ جے سنگ
پر ”تُوہیں“ تُوں مارو نہ واج،
پھر کی ہُندا اے تُساں دا حال؟
سیانی پتھّر توڑنی :-
محنت کردیاں تھکّدے انگ،
نال تھکّدا اکثراں دِل۔
جے نہ گاوِئے سوہنے دا گیت
اگے ورگا ہی ہُندا ہے حال۔
اندر سکّھنا سکّھنا لگےّ۔
ایوُں جاپے جیوں آگئی اِکلّ،
” تُوہیں“ چلا گیا پردیش
اساں خوشی لئی ہے وے میس۔
دُوجی سکھی :-
تُوہیں ڈِٹھا نے نَیناں دے نال
جس دے پیار دے گاندیو گیت؟
سیانی پتھّر توڑنی :-
او ملنگ سی دسّدا ایہہ :-
تُوہیں سبھ دے سِراں دا سائیں
اوہدا رُوپ ہے ’تُوہیں‘ تے ’تُوہیں‘
اوہدا گیت ہے ’تُوہیں‘ تے ’تُوہیں‘
اچانک کِسے رنگ بھر کے ساریاں گا اُٹھیاں
تُوہیں تُوہیں تُوہیں تُوں
”ہے تُو ہے تُو ہوون ہار
ٹھٹّ ٹھڑڑ ٹھڑڑ
ٹھٹ ٹھڑڑ ٹھڑڑ

تیرے چوجاں دی چال

سوہنے سائیاں رجیو !
بلہار۔
تیرے رنگاں توَ صد بلہار۔
لگے کردے او کَوتک ئیں اندر
کدے چھُپے ہنیرے دے اوہلے ،
کدے لکے ملکے بج چانن
۔ ترِکھّے ترکھّے آپنے چانن۔
کدے کھیلدے دِلے ، لاہ گھنڈ
پر اجّ
ہاں ، سائیاں رجیؤ میرے ، اجّ
کی کیتو نے چوج اچرج۔
ہیَں ، اجّ سویلے سویلے
اُڈّ گئے اکاشیں اُچّے اُچّے :
دوُر دوُر کہ دوُروں بی دوُر ،
پر دِتو نے جھلکا جھلکائے ،
دوُروں دوُروں او رنگ جمائے
موہ لیو نے اِکو لِشکار
نوُری روُپ دی جھلک جھلکائے۔

واہ وا پیارن رجیؤ تیرے چوج !
واہ وا سائیاں رجیؤ تیری موَج !
اُرے اُرے پَے اگوںّ اگمّ ،

پرے پرے پئے "سگمو سگم"،
جویں چاہو چا کرو نہال،
تیرے چوجاں دی اچرج ہے چال۔

چھڈّی

پرشن ۔ توُں کون نی مائی؟
اُتّر ۔ مَیں دُدھ دی جائی، پر دہی نہ،
مَیں دُدھ دی جائی، پر ملائی نہ،
مَیں دُدھ دی جائی، پر مکھّن بی نہ،
مَیں دُدھ دی جائی، پر لسی بی نہ۔
پرشن ۔ پھر توُں کون ہَیں مائی؟
اُتّر ۔ کنّاں، پچھے ہتھ دھر کے سُنی میرے وِیرا!
مَیں اُوں چھڈّی، چھڈّی، چھڈّی۔
پرشن۔ پھر مائی توُں کِسے کم دی نہ نہ ہوئی؟
اُتّر ۔ نہ وے وِیرا! ایوں نہ آکھ
مینوُں مل لیندی اے سُوانی
اپنے ہتھّاں دے نال،
اوہ ہو جاندے ہن کوُلے،
لگدے ہن پیا دے گل جائے۔

سُن وے وِیرا!
مینوُں ملدی ہے سُوانی
آپنے چہرے تے آپ،
پیا تک کے چہرہ

پیا ہُندے نہال۔
سوہنے سائیاں نے دِتا ای مان
اساں نمانیاں جوگ،
ہاں،
اساں نمانیاں جوگ۔

دِل وٹاندرا

تیری چمک۔ کپول پیار دِیاں کھچّاں مارے۔
نہ وے ڈھولا، نہ، پیار میں نَینیں وسّے۔
نَین تیرے بھرنیر پیار نوں روڑھ لِجاون؟
نہ وے ڈھولا نہ پیار نوں اندرے سِنجرن۔
لُک کے بہے پیار، ڈھول دے وِچ دِلے دے
نازک بڑا ملُوک، بچے وِچ ایس قلعے دے۔
اوس قلعے وِچ پہنچ کویں ہو نَیناں والی!
کیکوں مِلے دیدار؟ سُہل اُس سُندر جی دا؟
اوکھی اوتھے پہنچ سُنی توں ڈھول چھبیلے!
کوئی دسّ اُپاؤ سوہنیئے نازک سوہنیئے!
دِل دی ہُندی سانٹ دِلے دے نال وے ڈھولا!
دِل دِتیاں دِل مِلے ہئی ایہہ نیم پریم دا۔
اپنا کر دیئو بھیٹ تدوں دِل پیاراں بھریا
آ مِلدا ہے ڈھول! ہور کوئی نہیوں چارا،
ہو وٹاندرا جائے دِل دا ایداں ڈھولا!
اِکو دِل رہ جائے پریتم تے پریمی پلّے۔

اِک دِل اِکو پاس رہے اے نیم دُھراں دا،
دو دِل سکنّ سمائے اِک نہ دیہی اندر۔

میرے چپّے لگ رہے ہن

میرے چپّے لگ رہے ہن۔
پانیاں دی چھاتی تے میری کِشتی ترُی جا رہی ہے،
ہَولے ہَولے، سہجے سہجے، رُکے رُکے۔
دِن ڈھل گیا
چپّے لگ رہے ہن، کِشتی چل رہی ہے،
ہاں کِتھےّ کوُ؟
شاماں پے گیئاں، کِشتی چل رہی ہے،
میرے چپیّاں دے پانی نال لگن دی آواز
کہہ رہی ہے:
چل، چل، چل، چل۔
ہنیرا ہو گیا۔
دوُر دوُر کِتے کِتے دِیوے ٹمکدے ہن۔
چپےّ لگ رہے ہن، کِشتی چل رہی ہے،
اجے چلی جا رہی ہے
داتا! کِتھےّ کوُ؟
تارے چڑھ آئے، پانیاں وِچ اُتر آئے،
ہوا رُک پئی،
تارے پانیاں نال کھیلدے ہن، میری کِشتی دی
چال توں بے پرواہ ہن۔

میرے چپّے لگ رہے ہن، کشتی چل رہی ہے
داتا! کِتھّے کوُ؟

چند نہیں، سوُرج نہیں، میری بیڑی وِچ دِیوا نہیں۔
پانیاں دی چھاتی تے کوئی راہ سڑک پگ ڈنڈی نہیں،
میرے نتا نے چپّے ہن۔
پانی بیڑی تِلکائی جاندا ہے،
جیوں جیوں کشتی ٹُردی ہے
ٹمکدے چاننے دوُر ہی دوُر جاپدے ہن۔
پانی ٹھنڈے ہن، لہردار ہن، ہوا تریکھّی ہے،
جھِپّیاں پاندی ہے، پر ہتّھ ہتھ ہڑدے ہن،
داتا! اجے کِتھّے کوُ!
رات ڈِھلک پئی، تارے لٹک گئے
بیڑی تِلکدی جا رہی ہے،
پانی چپّیاں دا مُنہہ چُمدے ہن، اتے آکھدے ہن،
چل، چل، چل۔
دسّ داتا! کِتھّے کوُ؟

کیرُو پہاڑ

صبراں دے حُجرے وِچ واسا ملیا،
کیرُو پہاڑ دے لاگے۔
پتھّر تے پتھّر آ حُجرے تے پیندے،
کڑکن تے دیون دھماکے۔

اِکّ دی سٹّ تے سدّ نہ مُکدی ،
ہور نویں آ آ پیندے۔
بندی تُساڈی دا وِتّ نِتانا ،
جانو تُسیں شہو جی آپے۔

سائیاں دی ساری

رکھتّی رہی میری پُون سلائی ،
رکھتّی رہی میری پُون پِٹاری ،
چُھٹک گئی میری چرکھی نکمّبی
وِسر گئی سبھے ترنجن دُلاری۔
پنجّن نہ ترپّن نہ کھیڈاں ہی رہیاں
سائیاں نے سینَت جدوں آن ماری،
نظرِیں پروتو سُو کنڈی جیوں مچھّی
سائیاں دی ہوئی میں سائیاں دی ساری۔

جھانولا

دُوری ہے، ہنیرا، کجھ ہوندا نہ سہی،
پیندا پیارے جھانولا سو جھانولا ہی سہی۔
جھانولے نے اپنے دل دھیان رکھ لیا ،
جھانولَے دے آسرے ہے سیدھ بجھّ رہی۔

واجاں پئی مار دی ہاں سیدھ آسرے ،
کِتنّیں تُساں پہُنچدی اے سدّ نِکی جہی۔
کوُندے سہندے ہو نہیں، نہ بولدے دِسو،
اے پرکنّ آکھدے : "بولدے بی نہیں"
ابول بول بولدے جیوں تاریاں دی لَو،
تاریاں دی لَو کافی ، لَو ہی سہی۔
کچیّ تنی پیار والی کھِنچے من لگی
میتھوں کد پگیُویگی اے نِکی 'من لگی'۔
کچیّ تنّدی آپ توُں پُگا دے سائیاں،
تیری لائی، تیری کِھچی، پُگےّ تیں جہی۔

دِل سدّھر

بُت پوُج ، نُوں ویکھ سدّھر میری اُبھرے،
تُسیں رہو پچھوار میری مَیں دے ہی پچھانہہ ۔

گھٹے نہ ویکھن۔ شوق عمرا جاندی بیتدی۔
اگمو اگم اگمّ ہے میرے توُں پیارنا!
اِک چھِن درس دِکھال نَیناں ساہویں آئے کے
مِٹی سندے نَین اِک دِن مِٹّن خاک ہو،
مِٹّن پہلیوں آئے درشن دے اِک وار مَیں
گلوکڑی اِک وار پا کے مِلو پیارنا!

پیار طرباں

وین کارا! آ وِین وجا
کوئی سُتیاں کلاں جگا !
تُوں کِھچ دے اِناں دِیاں کِلیاں
طرباں پیار دِیاں پتّیاں ڈِھلیاں۔
اوے

موے منے وِچ جندڑی پا
کوئی دے الانبا لگا۔
کوئی چھیڑ دے پریم دی ریت وے،
دِل چیر دیں گا کوئی گیت وے،
لیاواں موتیاں دا بھر تھال وے !
تیری جھولی کراں مالا مال وے !

چان اچکّیاں

اوے ڈھولیا ڈھول وجاندیا!
پیا مِلن دی گت وجا!
کوئی لا شدیانے دی سٹّ وے!
جڑ غماں دی اندروں پٹّ وے!
ہُن دُکھڑے نہ کوئی بھول وے!
بھر خوشی وجے تیرا ڈھول وے!

تیرے وجدیاں ڈھول ڈھمکیاں
سائیں آجائے چان اچکیاں
تیرا بھر دیا سکھنا جھول وے!
'سائیاں آگئے' بولدے بول وے!

مُڑ مُڑ پھیرے پاندی آں

جیوں 'ساگر دی لہر' کنارا
چُھم چُھم مُڑ مُڑ جاندی آں،
رتیوں ئیں 'یاد تیری دی دیہولی،
چُھم چُھم مُڑ مُڑ جاندی آں۔
اکدے تسیں نہ اکدا ساحِل
ایہہ خوبی جند لاندی آں۔
ساگر کنڈھا اہے کُراڑا
چرن تساں پر کوُلے ہن،
سہہ جاندے ہن چُمّن میرا
تک تک صدقے جاندی ہاں؛
سہن شیلتا ویکھ تساں وی
مُڑ مُڑ پھیرے پاندی آں۔

بِرہوں لیکھ

اوے جوتشی ! پتری ویکھ وے
کِنّے بِرہوں والے میرے لیکھ وے!
اوے رملیا ! رمل لگا دئیں،
کدوں پیا میرے گھر آ جئی۔
اوے جوگیا ! واچ اگمّ وے!
کد مِٹسی بِرہے والا غم وے!
اوے سائیں دے پھردے فقیرنا!
میرے بِرہے دِیاں میٹ لکیرنا
سنتا ! بار کھاں کوئی تُوں میکھ وے
میرے میٹ بِرہوں والے لیکھ وے!

کوئی سُنے نہ کُوک پُکارنا،
کوئی پُکردا نہیں ہے پیارنا!
تھک لتھّی ہاں گھتّدی واسطے
تیرے سُکھ سُنہیاں دے واسطے۔
ہُن تاں آس بدّھی پئی جیندی آں،
درشن کارنے سدا اُڈیکی آں۔
عمراں بیتدی وِچ اُڈیکنا،
ہور صبر دی رتی توفیق نہ۔
آجا آپ وے سوہنیاں پیارنا
دیر رتی نہ لائیں ڈھولارنا!
مِنتّاں تیریاں تیریاں داریاں،
عرضاں کردی ہاں پیاریاں پیاریاں۔

تیرا آشیانہ

لئی پھر دی بغیچے توں بغیچے
سی قدرت پچھدی ”توں دسّ، بلبل!
”تیرے لائق دا جے کوئی باغ ہووے؟
”جے ہووے تاں میں کر دیاں گی
”تیرے اِک آشیانے دا ٹِکانہ“
کہیا اُس مسکراتے ہو حیرانے:
’میرے لائق دا کی ہے، میں نہ جانا۔
کہ جس جس چمن تے میں جی لگایا،
اُڈاری مِل گئی اُس تھاں توں آپے۔
سو سُن لے بینتی میری توں سہیئے:
میرے سائیاں دی جس تھاں لیٹ ہووے،
میرے سائیاں دی جس تھاں ونگ لہرے
بنا دے آشیانہ اُس بغیچے،
چہے رکھ ڈالیاں تے چہچہاندی۔

کھچ

تُساں بنھیا نیم ”وڈے کھچّن چھوٹیاں“
سُورج کھچّے دھرت، دھرت پھر چند نوں،
چند مارہ دا کھچّ اُچھالے ساگراں۔

دکھ اپنے ول رکھّے ، سب توَں وڈّیا !
رکھّے اپنی ول پچھّے ، اساں نوُں نِکیّاں۔
جے نہ دکھیں پچھّے ، سائیاں میریا
جا ساں ہائے گواچ بن تے بیلیاں۔

ٹُرجاؤُنہ

جد مِلدے ہو یَیں سائیاں جی!
تد ہوَش میری کھس لیندے اَو ،
نہیں مِلدے بےپرواہ تسیں ،
تاں ہوش میری تڑپھیندی اے۔
جد یاد میری وِچ وسدے او
تد درشن تانگھ اُمگدی اے ،
چھل ساگر وانگوں، پیندی اے
پل اُٹھدی اے پل ڈِھندی اے۔
جد اُٹھّوں بی اُٹھ ٹُردے اَو
تد مِنتاں ترے کردی آں ،
کئی گھتّ واسطے پھڑدی آں ،
پھڑ پیر کے سماں بہیندی آں۔
پھر ہسدے اَو، دِل کھسدے اَو ،
رس رسدے اَوہیَں سائیاں جی!
چُپ تِلکن ۔ تکنی تکدے اَو ،
تک جان میری تڑ پھیندی اے۔

کوئی روپ نہیں، کوئی رنگ نہیں،
کوئی وسی کرن دا ڈھنگ نہیں،
'ٹُر جاوَ نہ، ٹُر جاوَ نہ،
ایہہ جندڑی کُوک کُوکیندی اے۔

اوجھل ڈاچی

ہے اروپ! تُسِیں رُوپ وان ہو کدے تاں لاڈ لڈاوَ،
یا اروپ کر کدے اسانوں درس۔ اروپ دکھاوَ۔
سسّی وانگوں بانہہ اُلاراں 'اوجھل ڈاچی' مگرے؛
دِنیں رات پئی کُوکاں سائیاں! آجاوَ آجاوَ۔

نہ چھِپیا کر

تُوں سدا چھِپے،
ہاں ہے تُوں آپے چھِپنے ہار!
چھِپیا رہو،
چھِپیا رہو،
جی صدقے چھِپیا رہو۔
پر تُوں اپنے پیارے نُوں کہو
تُوں نہ چھِپیا رہو۔
تیرے چھِپیاں

جگ رُشنائی گُمدّی اے ،
دُنی ہنیرے گُھمدّی اے ،
ہے توُں آپے چھُپنے ہار!

تڑپھن

مَیں
پربتاں توَں پیَ ٹُر ،
مداناں نوُں کچھدی ،
تھلّاں ریتے اُلانگھدی ،
آ کھلوتی کِنارے
ساوے ساگر سُہاوے دے-

لگا سوُرج سی نہاوَن
پچّھوَں دوُر کِنارے ساگر وِچ-
ہو حریان گئی مَیں
تکّ کے لہر پچھاڑ ،
ہاں اپنِیاں اکھّاں دے کول ؛
تکّ کے لہر دی تڑپھن
اپنے نَیناں دے پاس-
پُچھّاں لہراں نوُں ہائے!
کِتھوں لئی نے تڑپھن چُرائے ؟
کہ لگ گئی میری اے چھوَہ-
تڑپھن میری دی چھوہ؟

سائیں سائیں کریندی اے لہر
اُچھل ڈِگے ٹکراندڑی جائے ،
گھُمّ جائے تے، تڑپھ تڑپھاوَں ؟
شور کردی اے سائیں ساں ہائے ،
میری سدّ سُنیدا اے کون
ایس تڑبھوَیں شور وِچکار۔
تد مَیں سُورج نوں کیتی پُکار
اوے چانݨے وِیرا ! وے وِیر !
ایس لہر دا تڑپ تڑپاؤ
ہے کدو کناں ؟ آیا اے کِتھوں ؟
دسّ مُکسی کدوں اے وِیر ؟
سُورج: میں ہی ہاں دوشی ، سُݨ نار !
کِھچ لہر نوں پاندا ہاں مَیں
اوہ اُچھلے تڑپے مِلن نوں !
مِل سکے وِچاری نہ ہائے !
وِچ پئی اے 'دُوری' وِشال۔
دُوری دُوتی اے بِرہوں دی خاص۔
مس: دسّ سوہنیاں مینوں اِک گلّ :
لگیں وڑن کلائی دے وِچ
اس تڑپھدی لہر دے تائیں ،
لگنے چھُہندا توں لہر دے نال
مُک چلّی اے "دُوری" ہو دُور ،
جے توں دسّنے تڑپھنی لائے
سُورج: جِتھے کھڑی ایں سوہنیئے نار !
جِتھے مَیں پیا دسّنا نال۔
اِکو جہی ہے "دُوری" وِچال۔
اِس لہر تے میرے وِچکار ؛

ہاں، تڑپھدی 'لہر' میں وِچ
دُوری ہی دُوری، ہے نار!
تیرا 'نظر- بُھلیوا' مُٹیار
تینوں دس رہا ہور توں ہورا
میں: کیوں تڑپھنی، سُورجا! کیوں
کس ساجی اے اُچھل اُچھال؟
حصّے بکھرے اساڈے ایہہ "تڑپھن"
کِویں پیئی اے چاننا! آئے
سُورج: کِھچ لاوّنی آئی میں حصّے
ہاں ازل توں آئی، اے نار!
کھانی لہر دے حصّے ہے کِھچ
ایہہ بی ازل توں آئی، مُٹیار!
میں: کس نے ساجی اے تڑپھویں کِھچّ؟
سورج: کِھچّاں والے نے گھڑی اے کِھچّ،
کِھچّ کھاکے تڑپھن تے اُچھلن
ایہہ بھی اُسے نے ساجیا سِیگ-
میتھّے لہر دے رکھّی اُس تڑپھن،
تیرے کالجے تڑپھنی پائی-
'تڑپھن چیس' دے ہئی وِچال
'جند- رانی'، داکوئی نی بھید-
اس نوں جھلدیاں سوہنیئے! شائد
کُھل پوے لُکویا او بھید-
جھلّ جھلّ جے سکنی اے جھلّ
کُھل پئے او ازل دا بھید-

اصلیت

ہے اصلیت 'مَیں میری، دی!
کدے تاں اس تَوں نِکھڑ یا کر۔
لاہ کے اُپروں اوپرے کپڑے،
رنگ آپنے بِکھریا کر۔
متاں بِکتے او اصلاں مالک،
رِیجھ پوے تیئں بِکھری تے،
مار لوے کوئی جھپّا تینوں،
جھپّھیوں پھیر نہ نِکلیا کر۔

سُمندر دے کِنارے پِپل دے پتّ دی نوک
نال لٹک رہی جل بُوند دی

ارداس

ہے ساگر! بل والے ساگر!
لہہ لہہ کردے ساگر!
پلم رہی پِپل۔ پتّ نُوکوں
مِلاں کویں؟ رتناگر!
جے کُدّاں تاں پواں ریت وِچ،
اُڈ پہنچن دا تان نہیں،
اُچھل جھوپ لے بوُند اُماہی،
ہے مہراں دے ناگر!

بِتّھُن پتھّر

اِک پتھّر ہے پیا بے ڈَول
ہے بِتّھُن تے کوئی نہ رُوپ۔
بُت تراش دی پئی نِگاہ
اُس لئے اوسِ وِچ تکّی تصوِیر،
نال تکّیا واڈھو دا پتھّر
جِس رکھّی تصوِیر لُکا۔
لَے کے ستھری ہتھ اِک وِچ
دُوجیوں دے ہتھوڑی دی سٹّ
اُکر اُکر کے واڈھو دا پتھّر
کر وکّھ، کر دِتو سُو دُور۔
دیکھو بن گیا سوہنی تصوِیر
او پتھّر بے ڈَول بِتّھُن۔
تِویں
میری 'من دی شِلا' بے ڈَول
ہے بِتّھُن اِک پتھّر دے وانگ،
پر تُوں اوس وِچ اپنی تصوِیر
جیہیں اُکرنی 'دسائیاں'، آپ۔
جو کُجھ اوس وِچ غیر ہے غیر
اُس نوں ستھّری دی دے دے سٹّ
پرے کرنیں اُکیر اُکیر۔

مینوں ہُندی ہے پِیڑ،
پِیڑ کردی ہے ہائے تے ہائے۔

نہیں دیکھدی سائیاں ! تیں پیار،
رِہیَں اپنی تصوِیر اُتار
مَیں پتّھر دی 'من بِشلا' وِچ۔
جو کُجھ غیر ہے کرئیں توُں دوُر۔
تاکہ نِکل پوے تصوِیر ۔
تیری انُوبھوَی سوہنی تصوِیر۔

میرے سائیاں ! توُں ہیں کلاوان
'تیری کلا ہے مہر بھرپوُر'،
اِیوں سمجھن دا دئیں شعوُر،
بے شعوُریاں کریں چا دوُر۔

ہِیرا کنی

ہِیرا اِک اسمانوَں ڈھٹّھا،
ٹُٹ کے ہو گیا کتی کنی۔
کنی کنی بی ہِیرا ہےَ وے،
جیوں کی رتیوں ہے بنی بنی۔
پارکھوُ آں نے پرکھ لیا ہےَ،
لیَندے سونے جڑ ت جڑا،
مُورکھ اُس دی سار نہ جانن
پیر لتاڑے جنی کنی۔

بُجھّو اے کوَن؟

گئے مُکّ تیل دِیوے جگ جگ کے رات ساری ،
بل بل کے نال، سائیاں! ہُن وٹیاں بی تھکّیاں۔
گھُل گھُل کے موم بن بن ، بن اتھرُوّ جو ڈِگن ،
نینوَں شمع دے وگ وگ او بی جی مُکّ چکیاں۔
اُنّوَں ہنیرا چھایا بدلاں نے گھُپّ کیتا ،
ہُن بی تکیں رستہ پیارے دا ، میری اکھّیاں۔
گئے آ تدوں ہی پریتم پچھوں دے چھو پلے ہی ،
'بُجھّو اے کون' کہندے نپ لیئاں آن اکھّیاں۔

ان سنگیتک سنگیت

بے سُرا بے تارا ہے میرا راگ
ہے میرے راگ رُوپ سائیاں جیوَ !
تُسانوُں کِنجّ لگ جاندا اے رسیمے؟
میں حیران ہو جاندی ہاں جدوں میں دیکھدی ہاں تُسانوُں
اپنی چھنّ اندر وڑدیاں امرت ویلے تے
ملکڑے بہہ جاندیاں
سُنن میرا بے سُرا راگ تے ہو جاندیاں محو
اُس ان۔سنگیتک سنگیت وِچ۔

اچن چیتی دا جھلکا

تِلک گئی میرے ہتّھ دی پُونی،
چُپ ہوگئی گھُوکیندڑی چرکھی،
عرشاں دا چنّد زِمیں آ کھلوتا،
صُورت گئی مِیتھوں نرکھی نہ پرکھی،
کمب گئی میرے نیَناں دِی جوتی،
جِنّد گئی وِچ جِنّد دے کرکھی۔
درس ساواں کہ درشن ماناں؟
لہر چڑھے اِک لہر تے ہرکھی۔

کوکن بیر

واہ وا وے اسیئے* اُگیوَ!
میری ڈھوک† دوالے، ملھوَ‡!
واہ وا وے ملھاں نال لگیو کوکن بیرو!
واہ وا وے میرے سائیاں، جیئو تُساں جیئو دے چوج!
کون جانے اج آسو،

جو آپے اُگ کھڑو وے۔
جھونپڑی۔
نکے نِکے دھرتی دے نال نال بیری دے اُگے بُوٹے۔

ہاں آسو سیؤ ناشپاتیاں تیاگ کے ،
ہاں آسو سیؤ بیراں دی ضیافت چھوڑ کے ،
گول گول موٹےموٹے لال لال بیراں دا
پریتی - بھوجن بی چھوڑ آسو ،
ہاں سؤہے سؤہے کالے بیر بی کھادھے جان لئی
وِلکدے چھوڑ آسو۔
ہاں سائیاں جیؤ، سوہنے سائیاں جیؤ !
آ گئے ہو مَیں نمانی دی ڈھوک کوُکدے کوُکدے :
" بھکھ لگی اے ، بھکھ لگی اے
" لیا کھوا کوکن بیر، لگے ہن جو تیرے بلہاں نوُں "۔

کمبدی ، بھڑکدی ، خوُش ہُندی پر شرمدی
مَیں توڑ لے بیر
کاہلی کاہلی، تے لگی ساں دھون
کہ دھوکے دھرکے اربی دے پتّے اُتّے
لیائی دھراں بھیٹ نمانی بھیٹ، آپ منگی بھیٹ۔
سائیاں جیؤ دے آگے ؟
کہ آ گئے سائیاں جیؤ دَوڑے دوڑے
کھوہ لئے دھوئے جان لگے بیر،
کھوہ لے جیویں کھوہندا اے بال ماں دے ہتھوّں مکھانے ،
تے کھا لئے اِک اِک کرکے سواد لا لا کے۔
واہ میرے سائیاں ! بلہار بلہار !

بلہار کہندی دے کھُل گئے نیَن !
واہ وے نیَنوں ! کاہلی کیتیو نے میرے چنچل نیَنوں !
مِٹے رہندیو جے کوئی پل ہور۔

ہائے ! "ہچھّا ہُن
سُنو میرے دِل نینوں ! اک کراں ارزوئی :-
تُسیں نہ کرِیو کاہلی تن۔ نیناں وانگوں ،
ہائے نہ کرِیو کاہلی ،
سنبھالی رکھیو ایہہ موہن مُورتی۔
تے روندے رِہا جے
تُسیں میرے تن۔ نینوں !
وِچھوڑن والیو !
روندے رِہا جے اپنی کاہلی اُتے۔

سُندرتا توں سُندر وِچ

تَینوں تکّدی کِھڑی گُلاب وّلی !
موہت ہووندی تُری در آئیاں میں۔
تیری گندّھ سُگندّھ توں مستیاں دِی!
جھُوماں سِرے تے آن کے چھائیاں مَیں۔
تینوُں پرسدیاں بھرہرِی کمپ لگی،
وِسم وِسم ہراں اندر دھائیاں مَیں۔
پھیر گُمدی جاوندی آپ وِچ نوُں،
کِسے وِچ گلوکڑی پائیاں مَیں۔
غیبی چھوہ کوئی سُندر سوہنے دی ،
لئی جاندی اے وِچ کلائیاں مَیں۔
پِچھلے پاسیوں "مَیں" دے کِنے آکے ،
لو لینتا وِچ وِلائیاں مَیں۔

کوئی دسّیو غیب دے سوہنیو وے!
کتے ایہو تاں نہیں سی 'سائیاں مَیں'؟

سُکھ سَینت

اج سُکھ سَینت عرشوں آئی۔
'تینوں پیار کریندے سائیں'،
'اُدہو سائیں، اُوہو سائیں'،
'جس دی سی تئیں بومن لائی'،
کھیوی ہوئیاں
کھیوی ہوئیاں
سُن سُن ساری کھیوی ہوئیاں،
وِچ مُسکرانے بھر بھر روئیاں،
بھر بھر روئیاں،
بھر بھر روئیاں،
تھرد تھرد تھر تھر ہر آئی،
تھراٹاں دی لہر لہرائی،
گُم ہو گئیاں
گُم ہو گئیاں۔
ہُن اس چھن دی یاد پیاری
جھوماں دیندی رنگ رنگاری،
واہ وا سائیاں!
واہ وا سائیاں!

دھارا دِل ٹِکے والی

ہے دِل ٹِکیا! توُں گنگا ہَیں،
ہے ’دھارا دِل ٹِکے والی!‘
توُں دھارا اتِ انوُپم ہیں،
توُں دھارا اتِ انوُپم ہَیں۔ ۱
ہے سِیتل وہِ رہی گنگے!
ہے امرِت چل رہی دھارا!
تیرا سوّرگی سرُوپم ہے،
تیرا سوّرگی سرُوپم ہے۔ ۲
توُں وگدی تاں نہِیں دِسدی،
پَے وگدی ٹھنڈ پاندی ہَیں،
تے ہونّد اپنی لکھاندی ہیں،
توُں رُوپم ہیں انوُپم ہَیں۔ ۳
اِہو ہن بھاگ سہِیو نی!
جو اِشنانیا ہے اِس گنگے،
تے چکھیا نِیر جِس اِس دا
اوہ رس بھُومی دا بھُوپم ہے۔ ۴
ہاں وگدی رہو سدا گنگے!
شنانگ دان دیندی رہو،
تے پاون سبھ نوُں کردی رہو،
کہ توُں پاون سروُپم ہَیں۔ ۵
تیرے درشن شنانگ نے
ہے تن من ٹھاریا سارا،

تیرے آچمن جیوایا
سپرش پارس انُوپم ہےَ- ۶
اُترنا عرش توَں تیرا
تے دِل بھُومی تے وہناجو
ہے گنگے ! ہےَ انوُپم ایہہ
انُوپم ہےَ ، انُوپم ہےَ- ۷

پھیرا پا جان دی پربھا

نظراں بچا کے مَیں چڑھ گئیَ پَوڑِھیاں ،
ملکڑے جا پہنچی دُھر چھتّے ،
تکّی اسماناں ول اُبرّ نوُں ، اُبرّ
گڈّ دِتیاں نظراں ، تے

مارِیاں واجاں
'میرے سائیاں ! میرے سائیاں '
بجھّ گئیاں نظراں ،
ڈَھے پئے چھپّر اکھّاں دے ہو ہو کے بھارے-

کوئی لگّ گیا گلّ میرے !
مَیں تربھکی تے کھُل گئے نَین ،
آہ ، ایہہ تاں سی سِیتل پَون
جو ٹھنڈِیاں رہی سی پا-
مَیں کِہا ہُن آپّی کوکاں
'میرے سائیاں ! میرے سائیاں !"

جگت جس نوں نہیں سُناؤنا
ہُن رہ گیا اے دُور ہیٹھ ،
ہاں ! تُسیں ہُن نیڑے ہو نیڑے ،
جنہاں دے کنّیں پُچاوَنی اے کُوک
'میرے سائیاں ! میرے سائیاں !'

چند آ گیا اسمانیں
پر چاندنی اُتر پئی ہیٹھ ،
مگن ہو رہی ساں مَیں
کہ کِسے چُم لیا متھا۔
تربھک کھُل گئے میرے نَین
کون سی پیا چُمدا متھا ؟
تُسیں ! ہیں تُسیں ؟ نہیں ،
ایہہ تاں سی چاندنی
جو چُم رہی سی متھا۔

مَیں کہیا : منا ! ہو نہ غافل ،
کُوکی چل ، کُوکی چل ، کُوکی
لے ہُلارے پر کُوکاں نہ بھُل ،
سُن رہے نی منا ! تیرے سائیں ،
کُولے دِلاں والے پئے نی سُندے
تیریاں کُوک پُکاراں نوں آپ۔

مَیں پھیر تربھکی :
کِس نے کِہے ؟ 'تیرے سائیاں'
'آ رہے نی تیرے او سائیاں ؟'
... ہیں

کِس نے سُنائی اے سوَتے؟
نہیں پتہ، پر سُنی میں آپ۔
ہاں، اُنج بی ہوگئی اے دیر،
ہو سن آوَندے، آوَندے ہون تاں۔
منا! کر لے آرتی تیار،
متاں آوَن تے تُوں بے تیار۔

تھال کِیتا میں سِدّھا سیّٹ
دِیوے چَوتکھیئے وِچ گھِتّیا گھیو۔
وَٹّیاں دِتیاں چھو مُونہاں وِچ پا۔
کِیتی دُھوپ دی بتی پھر کھلی،
چندن برپا دھرِیا کافُور؛
پھیر لیتا چقماق سنْبھالِ
کہ
آئیاں دی بڑک سُندے سار
جھاڑ لواں گی اگ تُرنّت؛
تُوں آرتی جھٹ جگائے۔
گلے پاواں گی سہرائیں اُٹھّ،
چرناں کملاں تے دھراں گی سیس۔
آرتی لیساں پھیر اُتار۔

وَرس رہی اے تریل۔ پھُوہار۔
بھِنّ رہی اے ہو سبھ رَین۔
بھر دی اکھیّاں وِچ پئی اے مِٹھّی۔
مِٹھّی رس دی پھُوہار۔
جُڑ دے جاندے نے رس بھرے نیَن۔

پھیر تربھکی ہاں ، ہائے مَیں کیوں ؟
ٹھونکا لگ گیا کوئی ہے پھیر ؟
کھُل گئے ہن میرے مُٹ نَین ،
ودھدی اے ٹھنڈ ، ودھدا اے سواد ،
سِر وِچ سرُور، نَیناں وِچ تراوت ،
پینڈی سارے ہے رس دِی پھوہار
منا ! کر لَے ہُن آرتی تیّار :
ایہہ نِشانی ہئی پک پکّ۔
اس دِی پنیڈی پئی جو پھوہار
سائیاں رجیوڑ دے آنے دا چِنھ۔
کڈّھ لیا مَیں تدوں چقماق
جھاڑی اگّ لگا کے مَیں سٹّ
کر

جوتاں جگاواں ، دُھکھاواں میں دُھوپ
مُشک کپور نوں دِکھا دیاں آگ۔

(تربھک)
ہَیں !

ہیَ ہیَ کیہہ ورتیا سائیں !
میرا گندیا سہرا ہے گمُ۔
کون چک کے لَے گیا او ہار؟

ہَیں !
دُھوپ ؟ دُھکھ دُھکھ کے ہے ہِس مُکّی
جوتاں بل بل۔ پی پی کے گھیو
سَوں مُکیاں ہن، بجھ گئیاں۔
ہَیں !
چندن بُورتے مُشک کافُور

گئے آپے تے دوئے ہن کھیڑ۔
ہن عطر عبیر اُڈّ چُکے۔
ساری آرتی ہی ہو چُکی !
ہو چُکی ؟
میرے کِیتے بناں ہو ہو گئی ؟
سچ مچ، مَیں سائیاں جی پیارے!
میری آرتی ہے ہو چُکّی ؟
کون آیا تے کر گیا کون ؟
کنّڈا مِمٹی دا وچّا ہے پیا،
کون سکدا اے تسّاں بِن آئے،
نہ ہیٹھوں نہ اُتّوں، نہ وِچوں وِچال ؟
ہائے اِک نَین جھکّے میں وِچ
اکھّ۔ پھرکنی میری دے اندر
تُسِیں آئے تے آرتی آپ
ہو ہو صدقڑے تسّاں توں گئی۔
تُسِیں آئے تے لنگھ بی گئے
اک اکھّ جھکّے وِچکار۔
مسِّیں کِویں ترسیندیاں آئے
تُسِیں آئے تے لنگھ بی گئے!
واہ واہ اکھّ۔ پلکارِیا واہ،
اوے کر گییوں کھیل انوٹھی۔
سائیاں، جیئو آرتی !
کِس لئے کِیتی ؟ آپے ہو گئی ؟ کِنج ؟
سہرا گلے پے گیا ! کِنج ؟
کیسر سوہاگ متّھے چڑھ گیا ! کِنج ؟
عطر عنبیر اُڈّ گئے، کِنج ؟
سُگندھ صدقے ہو گئی، کِنج ؟

سائیاں جیو !
متھّے ہتھ لاوندی ، تُساں دے
چرنار بند دی پیلی لپٹ بھری
پراگ دھُوڑی بی لگ رہی ہے ۔
ہَیں ! تکّو !
میرے متھّے نے 'چرن ۔ چھوہ' بی
پا لئی ہے ۔
کِنج میرا متھّا پیارے چرناں تے
ٹِک گیا سی ؟
میں تاں نہیں ٹیکیا !
کِس نے ٹِکایا سی ؟
آپے ! ہیں آپے ! کِنج ؟
واہ داتا ! ایہہ رس ، سواد ، ٹھنڈ ، آہا ، چاؤ
پیار ، بھنی بھنی سُگندھی ، ایہہ الوکھا رنگ
تُساں دے ایتھوّں پھیرا پاجان دی پربھا ہے ؟
تُساڈے سپرش توں پَون لئے آکاش نے
میرے من منڈل نے ایہہ سوّاد لیا ہے ؟
وِسمے وِسم ہو رہی ہاں ۔
واہ واہ !
تُسیں لنگھ بی گئے ۔
آئے بی تے لنگھ بی گئے !

سائیاں جیو ! ہُن پھیر واجاں مار رہی ہاں ،
غُصّے نہ ہو وِیو میرے کُولے کُولے دِل والے جیو !
ایہہ کُوک ہی تاں میری پنکھ ۔ اُڈاری ہے ۔
مَیں رکھا سی ، اجّ مَیں آرتی اُتاراں گی ،
تُسیں آئے ، آئے ، مہراں ورساندے آئے ،

پر لنگھ گئے اِک پلکار وِچ
کوئی دیندے اگم دی چھوہ۔
ہاں! کر دے گمُ میری
منسا چھوہ تے پرتیتی،
گئے لنگھ،
سمے توں بی اوہلے اوہلے۔
پلّے رہ گئی اے وِسمتا وِسمتا
"ہے اسُورج رُوپنگ! اسُورج روپنگ"
وِسم، وِسم، وِسم!

نام پیالہ

نام سوہنے دا بھریا پیالہ
ڈُہل ڈُہل پَے رہا سہیو!
کون پیئے بھر گھُٹ اِک اِس دا
سہیو تکدیاں رہیو۔
سدّھر پیالہ جِس دا اپنا
ڈُہل ڈُہل پَے رہا ہووے،
اُس نوں سیندی مِلے گھُٹ، پر
بھیت سنّبھل کے کہیو۔